

Stockholmsenkäten 2024

Stadsövergripande rapport

start.stockholm

Stockholmsenkäten 2024

Stadsövergripande rapport

Dnr: 2023/616

Utgivningsdatum: augusti 2024

Utgivare: Socialförvaltningen, Avdelningen för strategi och utveckling

Kontaktperson: David Ekstam

Redaktör: Rebecca Rönningen

Sammanfattning

Stockholmsenkäten är en enkätundersökning om levnadsvanor och livsvillkor bland ungdomar i Stockholm. Undersökningen genomförs vartannat år och enkäten besvaras av elever i grundskolans årskurs 9 respektive gymnasieskolans år 2. Socialförvaltningen har sammanställt ett urval av 2024 års resultat i denna rapport som redovisas uppdelat på årskurs och kön för elever som bor i Stockholms stad. Resultaten bör ligga till grund för stadens främjande och förebyggande arbete riktat mot ungdomar.

Avseende droger och spel om pengar visar resultaten från Stockholmsenkäten 2024 generellt sett inga större förändringar jämfört med förra mätningen. Däremot framstår större skillnader vid ett längre tidsperspektiv. Alkoholkonsumtionen bland Stockholms ungdomar har minskat kraftigt sedan början av 2000-talet, men denna trend har planat ut sedan 2018. Tobaksanvändandet har också minskat över tid, men användandet av tobaksfria nikotinprodukter har ökat något jämfört med förra mätningen. Narkotikaanvändning har legat mer stabilt över tid, men användandet har minskat sedan 2020 även om sniffning och boffning har ökat. Spel om pengar har blivit vanligare under senare år, särskilt bland pojkar, och så även spelrelaterade problem.

Inom områdena kriminalitet, brottsutsatthet och trygghet är förändringarna från förra mätningen i regel också små. Överlag har både kriminalitet och brottsutsatthet minskat bland Stockholms ungdomar, särskilt bland pojkar, sedan början av 2000-talet och trenden håller även i sig i årets mätning. Andelen flickor som blivit tvingade till sex ökade kraftigt i 2018 och 2020 års mätningar, men ligger nu på samma nivåer som tidigare. Generellt sett har anmälningsbenägenheten av många brott minskat över tid och för vissa brott har anmälningsbenägenheten minskat kraftigt i årets mätning. Upplevd trygghet har minskat under senare år, men i årets mätning har denna trend avstannat.

Vad gäller psykisk hälsa har trenden varit nedåtgående sedan början av 2000-talet. I årets mätning har dock den psykiska hälsan förbättrats jämfört med förra mätningen, och särskilt bland flickorna. Den psykiska hälsan är dock fortfarande betydligt sämre bland flickor än bland pojkar.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund.....	5
Datainsamling och svarsfrekvens	5
Så här läser du rapporten	7
Stockholmsenkäten 2024 – urval av stadsövergripande resultat.....	8
Droger och spel om pengar	8
<i>Användningen av vitt snus har ökat.....</i>	<i>8</i>
<i>Alkoholkonsumtionen ökar åter något bland grundskoleeleverna</i>	<i>12</i>
<i>Användning av och möjligheten att prova narkotika har minskat</i>	<i>14</i>
<i>Lustgas är vanligast inom sniffning och boffning, men drivgas har ökat mest.....</i>	<i>17</i>
<i>Fler ungdomar mår dåligt av sitt spelande</i>	<i>19</i>
Kriminalitet och utsatthet för brott.....	22
<i>Pojkars brottslighet minskar tydligt över tid</i>	<i>22</i>
<i>Flickor är mer utsatta för sexuella handlingar mot sin vilja än pojkar</i>	<i>31</i>
<i>Anmälningbenägenheten minskar för stöld och rån</i>	<i>33</i>
<i>Flickor känner sig mer otrygga i sitt eget bostadsområde än pojkar</i>	<i>34</i>
Psykisk hälsa	35
<i>Fler ungdomar mår bättre i årets mätning</i>	<i>35</i>

Bakgrund

Stockholmsenkäten är en skolundersökning som har genomförts i olika former sedan 1970-talet. Datainsamlingen sker vartannat år och en ny datainsamling genomfördes under våren 2024. Undersökningen genomförs primärt i Stockholms stad, men den genomförs även i andra kommuner inom Stockholms län.

Det huvudsakliga syftet med undersökningen är att kartlägga och följa utvecklingen av ungdomars levnadsvanor och livsvillkor över tid samt att förse stadsdelsförvaltningar och skolor med lokala data. Enkäten innehåller frågor om alkohol-, tobaks- och narkotikaanvändning samt spel om pengar, men även exempelvis frågor om brottslighet, trygghet och psykisk ohälsa. Kunskapsunderlaget ligger till grund för stadens främjande och förebyggande arbete riktat mot barn och unga. Underlaget kan också användas för praktisknära forskning och kunskapsutveckling inom de områden som frågeformuläret inbegriper.

Denna rapport omfattar ett urval av 2024 års resultat, inklusive tidsserier, på stadsövergripande nivå för elever som bor i Stockholms stad. Rapporten beskriver utvecklingen inom tre huvudteman:

- ❖ droger och spel om pengar
- ❖ kriminalitet och utsatthet för brott
- ❖ psykisk hälsa.

Under hösten kommer även olika tematiska rapporter att publiceras med resultat på stadsdelsförvaltningsnivå. Samtliga rapporter från 2024 års undersökning finns publicerade på Stockholmsenkätens hemsida ([Undersökning om ungdomars levnadsvanor - Stockholms stad \(start.stockholm\)](https://start.stockholm.se/undersokning-om-ungdomars-levnadsvanor)). Hemsidan uppdateras löpande med nya publikationer.

Datainsamling och svarsfrekvens

För varje undersökningsomgång av Stockholmsenkäten har datainsamlingen påbörjats efter sportlovet under vårterminen samma år som resultaten publiceras. Under 2024 genomfördes datainsamlingen under vecka 10–12. Enkäten besvaras under lektionstid i klassrummet med översyn av ansvarig vuxen.

I tidigare undersökningsomgångar har datainsamlingen gjorts via både webb- och pappersenkät, men i årets undersökning användes enbart webbenkäter. Detta metodbyte, vilket utvärderades med ett experiment i samband med 2022 års undersökning, påverkar inte jämförbarheten av resultat över tid.

Stockholmsenkäten bygger inte på ett slumpmässigt urval, utan alla elever i grundskolans årskurs 9 och gymnasieskolans år 2 i kommunala skolor i Stockholms stad ges möjlighet att besvara enkäten. Fristående skolor är inte skyldiga att delta i undersökningen, men 60 procent av dessa skolor deltog ändå 2024. Det är samma grad av deltagande som i 2022 års undersökning.

Svarsfrekvensen bland elever beräknas utifrån andel svarande elever bland det totala antalet elever i *deltagande* skolor. I 2024 års undersökning är antalet deltagande elever boendes i Stockholms stad 12 766. I relation till det totala antalet elever i deltagande skolor motsvarar det en svarsfrekvens på 79 procent, vilket är att jämföra med en svarsfrekvens på 77 procent år 2022, 72 procent år 2020 respektive 73 procent år 2018. Från ett internationellt såväl som nationellt perspektiv är det att betrakta som väldigt höga svarsfrekvenser.

Trots en hög svarsfrekvens kan det finnas en viss skevhet i resultaten på grund av svarsbortfall, så kallade bortfallsfel. Det är framför allt troligt att elever med regelbunden skolfrånvaro, exempelvis på grund av dålig hälsa, är underrepresenterade i dataunderlaget (i och med att enkäten enbart kan besvaras under lektionstid). Skevhet i resultaten kan också finnas på grund av att elever besvarar en fråga felaktigt på ett systematiskt sätt, så kallade mätfel. Det är exempelvis troligt att resultat som bygger på frågor av känslig natur, exempelvis frågor rörande brott, har ett visst mätfel. I syfte att öka tillförligheten i resultaten rensas dataunderlaget även på ”oseriösa svar” utifrån på förhand bestämda regler.

Vid tolkning av resultaten i denna rapport bör möjliga mät- och bortfallsfel tas i beaktning, särskilt när en ensam mätpunkt beaktas (t.ex. andelen elever som använder narkotika ett givet år). Stockholmsenkätens jämförelser över tid är däremot mindre känsliga för dessa felkällor, eftersom mät- och bortfallsfel tenderar att vara relativt konstanta mellan undersökningsomgångarna.

Den sammantagna bedömningen är att det inte finns något bortfalls- eller mätfel som allvarligt inverkar negativt på jämförbarheten av resultaten över tid.

Så här läser du rapporten

- ❖ Rapporten är uppdelad efter temaområdena: droger och spel om pengar; kriminalitet och utsatthet för brott; samt psykisk hälsa.
- ❖ I varje temaområde beskrivs ett urval av de viktigaste resultaten.
- ❖ Resultaten presenteras separat för grundskolans årskurs 9 och gymnasieskolans år 2, samt uppdelat mellan flickor och pojkar.
- ❖ Observera att diagrammen i bilagan kan ha olika axelvärden.¹

Det är naturligt att det finns variationer i bastal från år till år, det vill säga det totala antalet elever som besvarat en specifik fråga är sällan samma mellan olika undersökningsomgångar. Ju färre elever som besvarat en fråga, desto större inverkan får ett enskilt svar på det slutgiltiga resultatet. Resultat som baseras på små bastal kan därför vara mindre tillförlitliga än resultat som baseras på stora bastal. Det gäller först och främst följdfrågor som endast ställs till elever som har besvarat filterfrågan på ett visst sätt. Därför bör jämförelser från ett år till ett annat göras med försiktighet om frågan som undersöks är kraftigt filtrerad.

¹ Val av olika axelvärden i presentationen avgörs beroende på resultaten. Linjediagram med höga andelar behöver höga axelvärden. Låga andelar behöver lägre axelvärden för att tydliggöra i skillnader mellan flera mätningar.

Stockholmsenkäten 2024 – urval av stadsövergripande resultat

Droger och spel om pengar

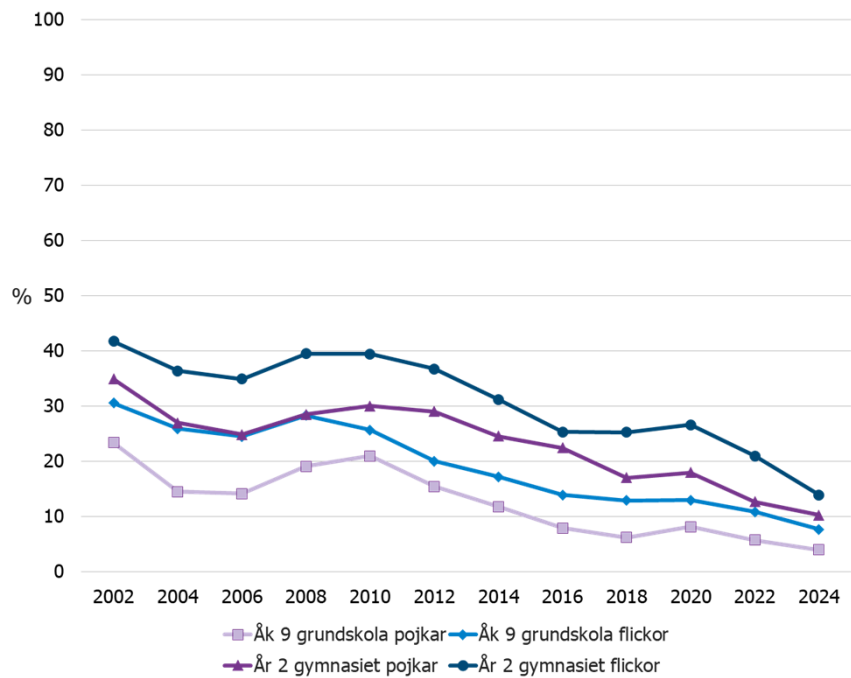
- ❖ Ingen tydlig skillnad mellan pojkars och flickors användning av vitt snus, i motsats till traditionell snus.
- ❖ Tobaksbruk har minskat men användning av tobaksfria nikotinprodukter har ökat något sedan 2022.
- ❖ Alkoholkonsumtionen har tydligt minskat över tid, men en viss stabilisering har skett i senaste mätningarna.
- ❖ Grundskoleelevernas alkoholkonsumtion har ökat något i årets mätning jämfört med 2022.
- ❖ Spelrelaterade problem har ökat i samtliga grupper sedan 2022.
- ❖ I grundskolan har andelen som satsat pengar på spel ökat tydligt i de senaste mätningarna.
- ❖ Andelen som någon gång har sniffat eller boffat ökar tydligt sedan 2018.
- ❖ Lustgas är den vanligaste produkten för sniffning eller boffning.
- ❖ Bland produkter som sniffas eller boffas är drivgas den som ökat mest i användning sedan 2022.

Användningen av vitt snus har ökat

Den generella konsumtionen av tobaksprodukter bland Stockholms ungdomar har minskat tydligt över tid.² I årets mätning är det 14 procent av flickorna i gymnasieskolan som uppger att de röker cigaretter dagligen eller ibland (jämfört med 21 procent 2022) och av gymnasiepojkarna är det 10 procent (jämfört med 13 procent 2022). Motsvarande i grundskolan är 8 procent av flickorna (jämfört med 11 procent 2022) och 4 procent av pojkarna (jämfört med 6 procent 2022). När det gäller traditionellt snus är det endast gymnasieskolepojkarnas andelar som har minskat sedan förra mätningen: bland pojkar i gymnasieskolan uppger 12 procent att de snusar traditionellt snus dagligen eller ibland (jämfört med 16 procent 2022). Bland pojkar i grundskolan uppger 6 procent att de snusar, medan motsvarande bland flickor är 1 procent i både grundskolan och gymnasieskolan.

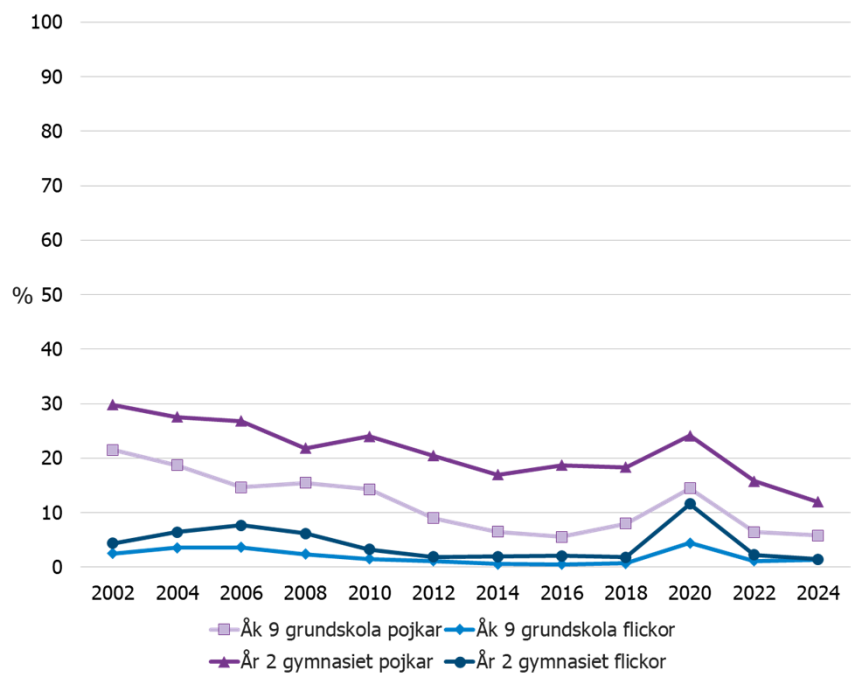
² I 2020 års mätning syntes åter ökande andelar som använder cigaretter och snus, men då exkluderades inte e-cigarett och vitt snus² i enkätfrågan "Röker du?"/"Snusar du?". I 2022 och 2024 års undersökningar ställdes separata frågor om respektive produkt, vilket gör att användningen av de olika produkterna kan följas åtskilt.

Figur 1. Andel elever som röker cigaretter dagligen eller ibland

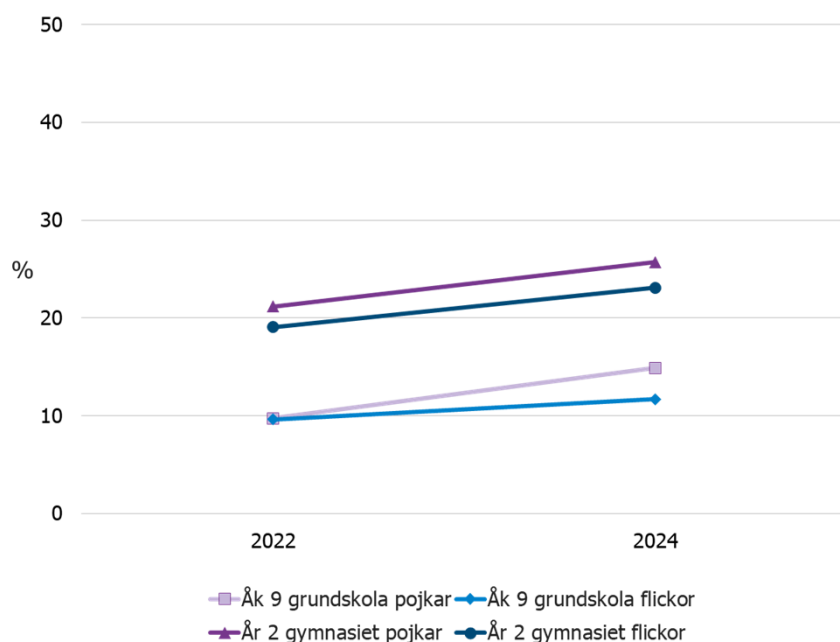
Notera: Under åren 2002–2022 ställdes frågan ”Röker du?”. År 2024 ändrades frågan till ”Röker du cigaretter (räkna inte med e-cigaretter)?”.

Figur 2. Andel elever som snusar tobakssnus dagligen eller ibland

I årets mätning har användandet av vitt snus dock ökat jämfört med 2022 års mätning. Medan tobakssnus traditionellt varit mest använt av pojkar, använder pojkar och flickor vitt snus ungefär lika mycket. Däremot finns det en tydlig åldersskillnad; användandet av vitt snus är betydligt vanligare bland gymnasieskoleelever än bland grundskoleelever. Bland gymnasieskolepojkar uppgår 26 procent att de använder vitt snus dagligen eller ibland (jämfört med 21 procent 2022). Bland gymnasieskoleflickorna uppgår 23 procent att de använder vitt snus dagligen eller ibland (jämfört med 19 procent 2022). Motsvarande i grundskolan är 15 procent av pojkarna (jämfört med 10 procent 2022) och 12 procent av flickorna (jämfört med 10 procent 2022). Ökningen beror främst på att fler elever numera snusar vitt snus *dagligen*, medan andelen som bara snusar *ibland* ligger kvar på samma nivå som 2022.

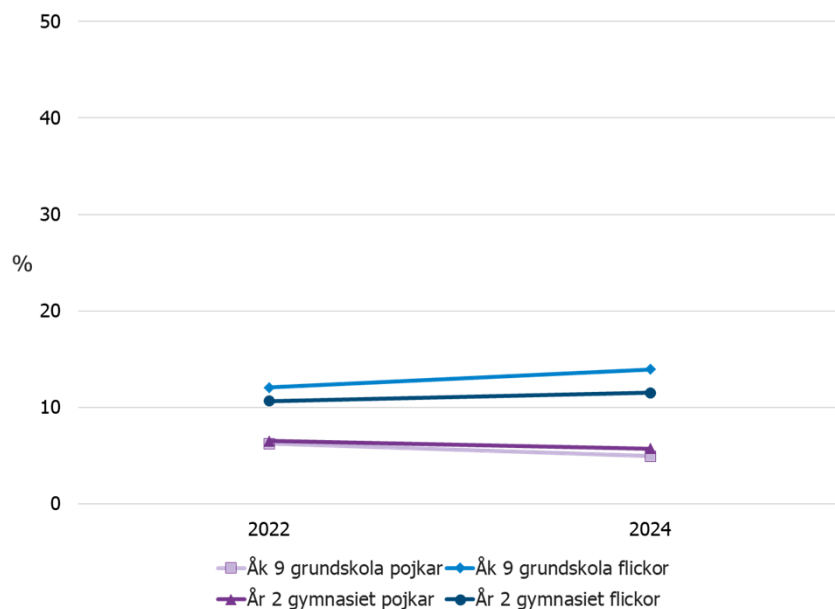
Figur 3. Andel elever som snusar vitt snus dagligen eller ibland

Notera: Med vitt snus avses tobaksfritt snus med nikotin (nikotinpåsar).

Användningen av e-cigarett har däremot *inte* ökat nämnvärt i årets mätning. Även om fler elever uppger att de provat hur det smakar eller att de har rökt tidigare men slutat i årets mätning, ligger andelen som använder e-cigarett dagligen eller ibland kvar på ungefär samma nivåer som år 2022. År 2024 uppger 14 procent bland grundskoleflickorna respektive 12 procent bland gymnasieskoleflickorna att de röker e-cigarett. Motsvarande bland pojkarna är 5 procent i grundskolan respektive 6 procent i gymnasiet.

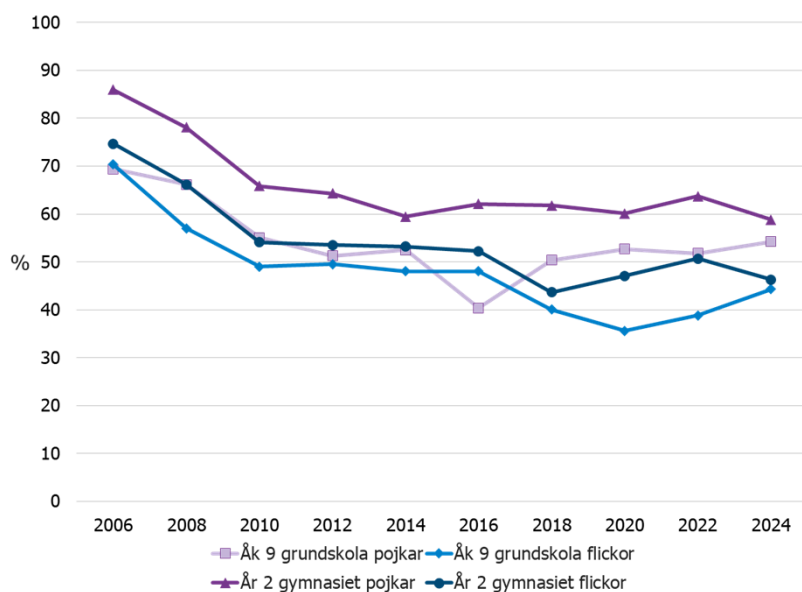
Figur 4. Andel elever som röker e-cigarett dagligen eller ibland

Andelen som avstår helt från tobaksprodukter har ökat i samtliga grupper sedan föregående mätning. Ökningen har främst skett bland gymnasieskoleeleverna och som tydligast bland flickor. Dock är tobaksanvändningen fortfarande vanligast hos gymnasieskoleeleverna. I årets mätning uppger 91 procent av grundskoleflickorna respektive 92 procent av grundskolepojkarna att de *inte* röker eller snusar tobak (jämfört med 89 respektive 90 procent år 2022). I gymnasieskolan uppger 85 procent av flickorna respektive 81 procent av pojkarna att de *inte* använder tobak (jämfört med 78 respektive 77 procent år 2022).

Ett negativt resultat i årets mätning är att fler minderåriga grundskoleelever uppger att de själva köper tobaks- eller nikotinprodukter i butik, jämfört med i 2022 års mätning. Särskilt tydlig är ökningen bland flickorna (44 procent jämfört med 39 procent år 2022), men även bland pojkarna har det skett en liten ökning (54 procent jämfört med 52 procent år 2022). I gymnasieskolan ser utvecklingen något bättre ut i årets mätning, jämfört med år 2022. Både andelen minderåriga pojkar och flickor som ”köper ut” minskar med ungefär 4 procentenheter, till 59 respektive 46 procent i årets mätning. I årets mätning syns också att skillnaden mellan årskurserna nu är ytterst liten men att andelen pojkar som köpt ut ligger på betydligt högre nivåer än flickor, sedan 2018.

Figur 5. Andel minderåriga elever som själva köper tobaks- eller nikotinprodukter i butik

Notera: Bastalen utgörs av elever som använder tobaks- eller nikotinprodukter dagligen eller ibland.

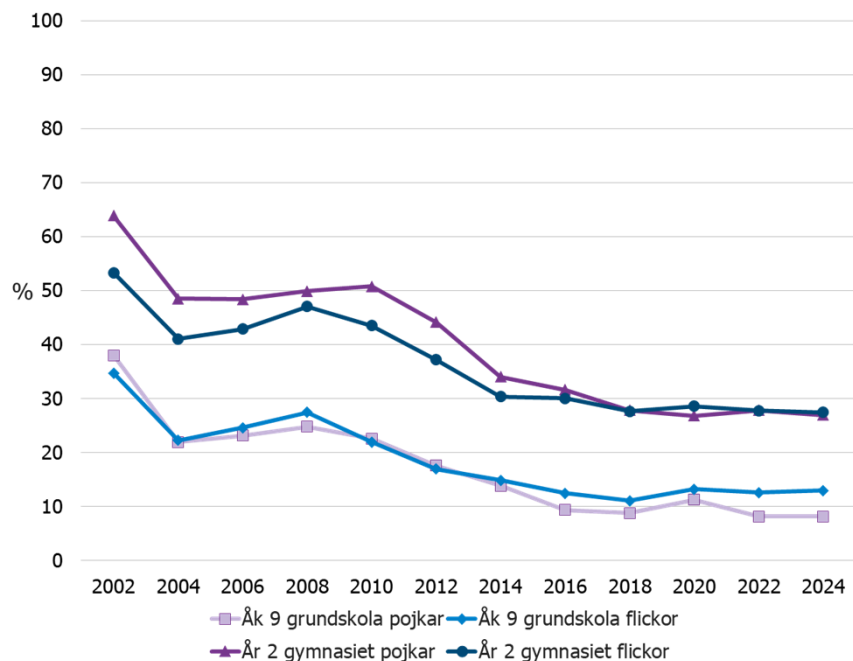
Alkoholkonsumtionen ökar åter något bland grundskoleeleverna

Generellt har konsumtionen av alkohol minskat tydligt under 2000-talet bland ungdomar i Stockholm, även om trenden har avstannat något under senare år. Sett till hela mätperioden har andelen elever i Stockholms stad som uppger att de inte dricker alkohol mer än fördubblats i grundskolans årskurs 9 och nästan tredubblats i gymnasieskolans år 2. I årets mätning uppger nästan två av tre

grundskoleelever att de inte dricker alkohol, medan motsvarande i gymnasieskolan är ungefär en av tre elever. Andelen pojkar som helt avstår från alkohol är liksom tidigare högre jämfört med flickor, i båda årskurser.

Samma positiva utveckling syns gällande storkonsumtion av alkohol, även om trenden också i detta fall har avmattats under senare år. I årets mätning är andelen grundskoleelever som storkonsumerar alkohol 8 procent bland pojkar och 13 procent bland flickor. Motsvarande bland gymnasieskoleeleverna är 27 procent bland både pojkar och flickor.

Figur 6. Andel elever som har storkonsumerat alkohol minst en gång i månaden under de senaste 12 månaderna

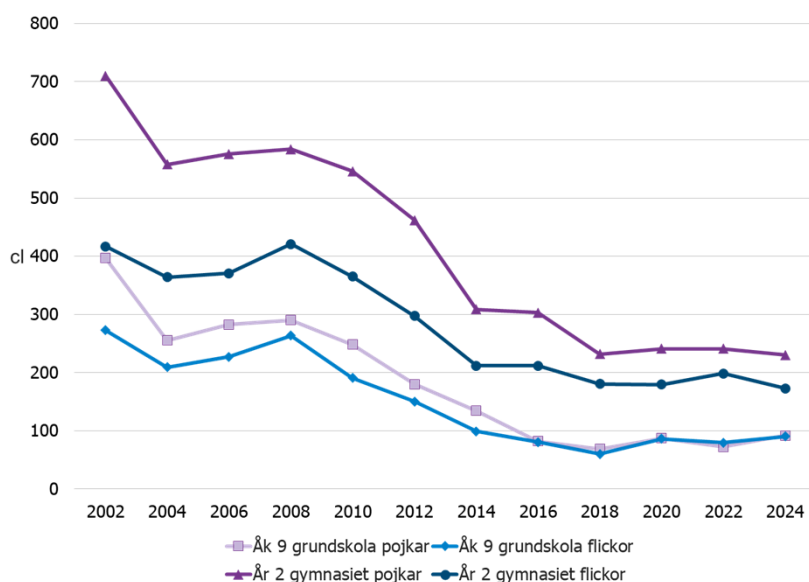
Notera: Storkonsumering innebär att man vid ett och samma tillfälle intagit alkohol motsvarande 18 cl sprit, 75 cl vin, 3 liter folköl eller 2 liter stark öl, cider, alkoholisk eller blanddrycker.

Samma långsiktiga nedåtgående trend finns gällande andelen som varit berusade senaste månaden. I årets mätning syns dock en liten ökning bland grundskoleeleverna, år 2024 är det 23 procent av flickorna som uppger sig varit berusade, jämfört med 19 procent år 2022, medan motsvarande är 14 procent av pojkarna, jämfört med 12 procent år 2022. Bland gymnasieskoleeleverna ligger andelen kvar på samma nivå för pojkarna (39 procent) medan flickornas andel minskar från 47 till 45 procent.

Ytterligare ett mått som används för att beskriva utveckling inom området är den totala årliga alkoholkonsumtionen per elev, och även detta mått uppvisar en nedåtgående trend över tid. I årets mätning har grundskoleelevernas alkoholkonsumtion dock ökat jämfört med 2022. Pojkarna dricker i genomsnitt 92 cl ren alkohol per år (jämfört med 72 cl år 2022), medan flickorna dricker i genomsnitt 90 cl per år (jämfört med 79 cl år 2022).

Gymnasieskoleelevernas genomsnittliga årskonsumtion har istället minskat något, från 241 till 230 cl bland pojkarna och från 198 till 173 cl bland flickorna.

Figur 7. Total alkoholkonsumtion per elev, omräknat till ren alkohol i centiliter

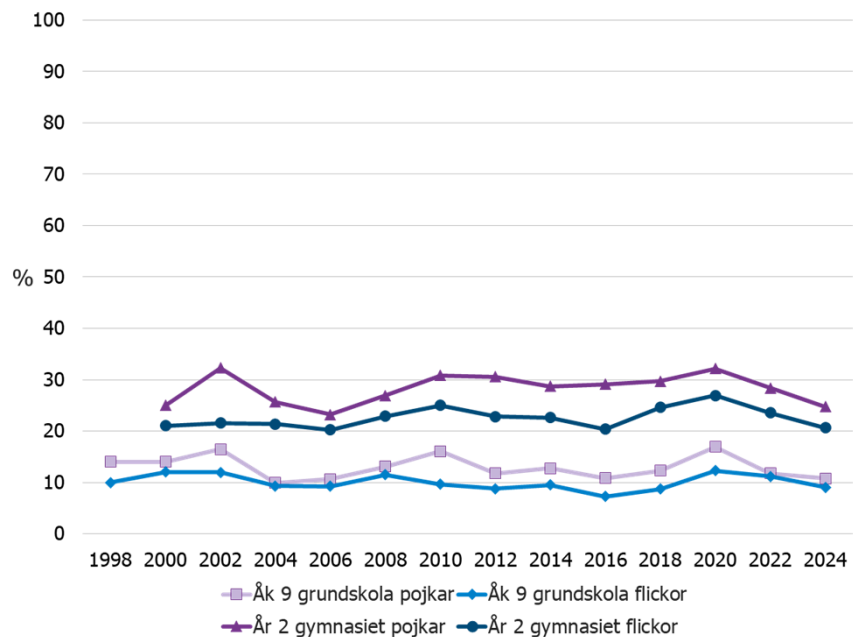
Notera: Totalkonsumtion avser den genomsnittliga mängden 100 procentig alkohol i centiliter som konsumerats under de senaste 12 månaderna. Observera att samtliga elever inkluderas i bastalet, det vill säga även de som inte dricker alkohol.

Användning av och möjligheten att prova narkotika har minskat

Under åren 2002–2018 låg användningen av narkotika bland Stockholms ungdomar på en relativt stabil nivå, men från och med 2020 syns en nedåtgående trend, särskilt bland gymnasieskoleeleverna. I årets mätning uppger 25 procent av gymnasiepojkarna och 21 procent av gymnasieflickorna att de någon gång använt narkotika (jämfört med 28 respektive 24 procent år 2022). Bland elever i grundskolan ligger nivåerna generellt lägre än bland gymnasieskoleeleverna: 11 procent av pojkarna och 9

procent av flickorna uppger att de någon gång använt narkotika (jämfört med 12 respektive 11 procent år 2022).

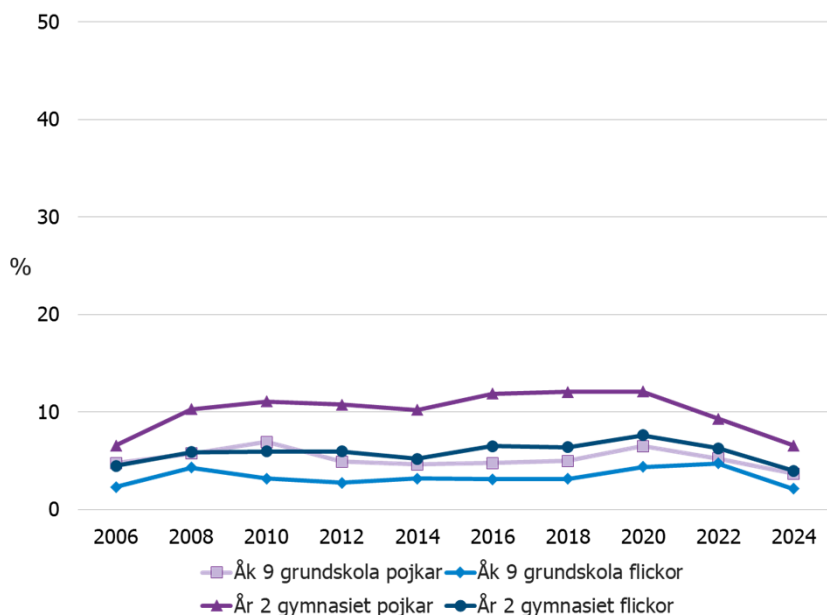
Figur 8. Andel elever som någon gång har använt narkotika

Notera: Med narkotika avses t.ex. hasch, marijuana, amfetamin, ecstasy, LSD, kokain, heroin och GHB.

Eleverna får även svara på frågan om de har använt narkotika *under de senaste fyra veckorna*. Syftet är att fånga ett mer frekvent narkotikabruk. För samtliga grupper har nivåerna varit ganska stabila under hela mätperioden. Det har genomgående varit gymnasieskolepojkar som har haft den högsta andelen, men skillnaderna har minskat i de senaste mätningarna. I årets mätning uppger 7 procent av pojkarna och 4 procent av flickorna i gymnasieskolan att de har använt narkotika de senaste fyra veckorna. Motsvarande andelar för grundskolan är 4 procent för pojkar och 2 procent för flickor.

Figur 9. Andel elever som har använt narkotika minst en gång de senaste fyra veckorna

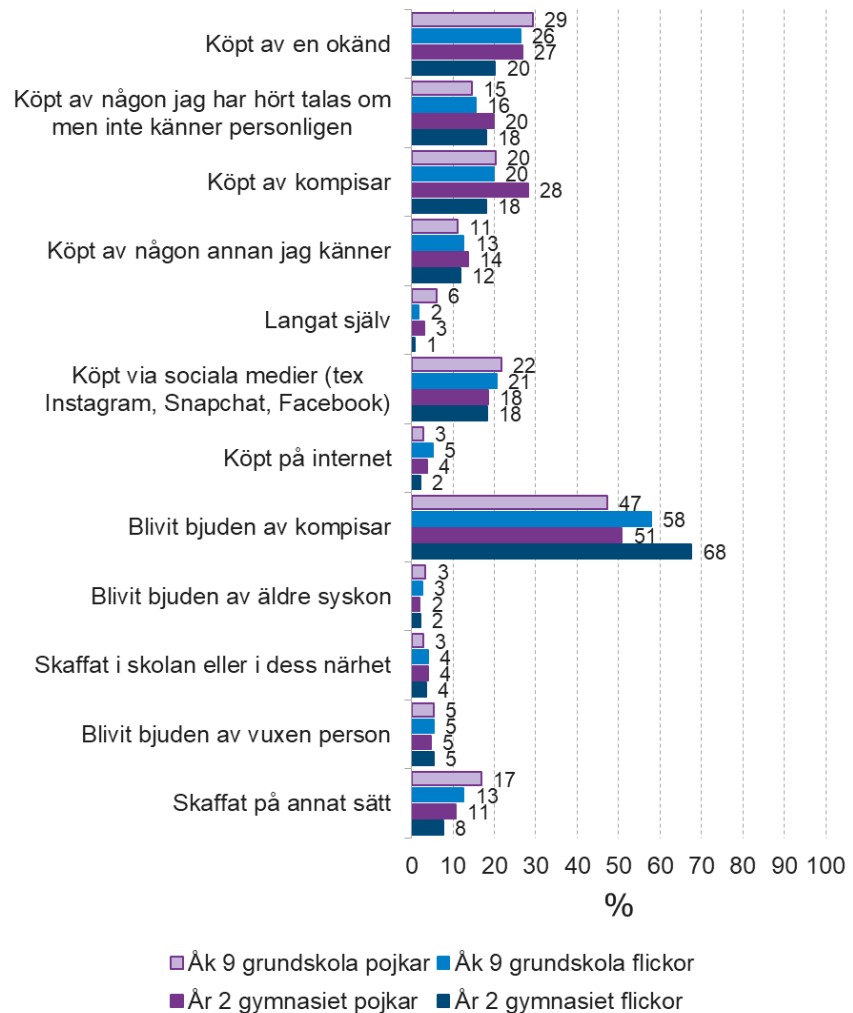
Notera: Med narkotika avses t.ex. hasch, marijuana, amfetamin, ecstasy, LSD, kokain, heroin och GHB.

Bland elever som har använt narkotika i årets mätning uppger 89 procent i grundskolan respektive 93 procent i gymnasieskolan att de använt cannabis (jämfört med 87 respektive 97 procent år 2022). Efter cannabis är ecstasy vanligast förekommande bland flickor, medan pojkar främst använder LSD och amfetamin utöver cannabis. Även amfetamin, kokain och sömn-/lugnande medel av typen bensodiazepin är vanligt förekommande produkter bland Stockholms ungdomar.

I årets mätning kan elever även uppge om de skaffat narkotika via sociala medier, vilket ungefär var femte elev har gjort (drygt 21 procent i grundskolan respektive 18 procent i gymnasieskolan). Andelen som svarar att de köper narkotika av någon okänd, någon de inte känner personligen samt av någon de känner som inte är en kompis har minskat i samtliga grupper sedan 2022.³ Att bli bjuden av kamrater är fortfarande det vanligaste sättet att skaffa narkotika för samtliga grupper, men särskilt bland flickor.

³ Minskningen kan bero på att eleverna istället har svarat "via sociala medier", även om personen som driver kontot de köper av fortfarande är okänd för dem. Eleverna har dock möjlighet att välja flera alternativ när de besvarar enkäten.

Figur 10. Anskaffningssätt av narkotika bland elever som har använt narkotika, år 2024

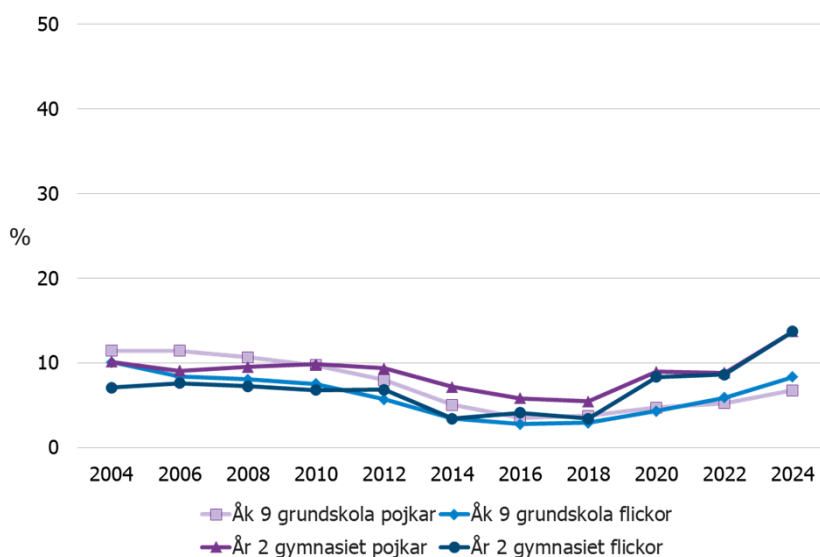
Notera: Eleverna kan välja flera svarsalternativ när de besvarar frågan i enkäten.

Bland elever som *inte* har använt narkotika minskar andelen som haft *möjlighet* att pröva i samtliga grupper. I årets mätning uppger var femte grundskoleelev och ungefär var tredje gymnasieskoleelev att de någon gång haft möjligheten att pröva narkotika. I 2022 års mätning var andelen 24 procent i grundskolan och 42 procent i gymnasieskolan. Förutom en tydligt topp i 2020 års mätning syns generellt en nedåtgående trend över tid.

Lustgas är vanligast inom sniffning och boffning, men drivgas har ökat mest

Att sniffa innebär att andas in ångor från lättflyktiga lösningsmedel, exempelvis acetone, bensin eller lim. Vid boffning andas istället olika drivgaser in, exempelvis butangas och lustgas. Sett över tid är sniffning och boffning något som endast knappt var tionde elev ägnar sig åt. Som lägst var andelen under tidsperioden 2014 till 2018 då nivåerna låg på endast enstaka procent bland eleverna i grundskolan samt flickorna i gymnasieskolan. Bland pojkarna i gymnasieskolan var motsvarande 6 procent. Generellt syns inga tydliga skillnader mellan grupperna, men sedan 2018 är gymnasieskoleelevernas andelar några procentenheter högre än grundskoleelevernas. Andelen gymnasieskoleelever som någon gång har sniffat eller boffat har sedan 2018 ökat från ungefär 4 procent till 14 procent i årets mätning.⁴ Även grundskoleelevernas andelar har ökat, men inte lika tydligt, från ungefär 4 procent till ungefär 8 procent.

Figur 11. Andel elever som någon gång har sniffat eller boffat

Notera: År 2024 förtydligades frågan "Har du sniffat/boffat någon gång?" med hjälptexten "T.ex. använt lustgas, butangas från tändare, drivgas från sprayburkar".

Elever som sniffat eller boffat får också uppge vilken produkt de har använt. Sedan 2022 har lustgas varit inkluderat som ett svarsalternativ, vilket visar sig vara den vanligast använda produkten. Bland pojkarna som svarat att de sniffat eller boffat har andelen som använt lustgas ökat från 63 till 68 procent i

⁴ I 2024 års enkätfråga har "använt lustgas" lagts till som exemplifiering av vad sniffning och boffning innebär. Det kan ha gjort att fler svarar att de har sniffat eller boffat. Dock är inte lustgas den produkt som ökat mest i årets mätning, vilket talar emot att denna ändring i hjälptexten har haft en stor inverkan på statistiken.

grundskolan respektive 80 till 85 procent i gymnasieskolan, jämfört med föregående mätning. Bland flickor har dock andelen minskat från 89 till 84 procent i gymnasieskolan, medan andelen ligger kvar på ungefär 60 procent bland grundskoleflickorna. Drivgas från sprayburkar, exempelvis hårspray och sprayfärg, är däremot den produkt vars popularitet ökat mest i årets mätning.

Eleverna som svarat att de har sniffat eller boffat får även följdfrågan om de gjort detta under *den senaste månaden*. Andelen som *inte* har sniffat eller boffat den senaste månaden har ökat i årets mätning. År 2024 är andelen i grundskolan 74 procent bland pojkar respektive 84 procent bland flickor. Motsvarande i gymnasieskolan är 83 bland pojkar respektive 82 bland flickor.

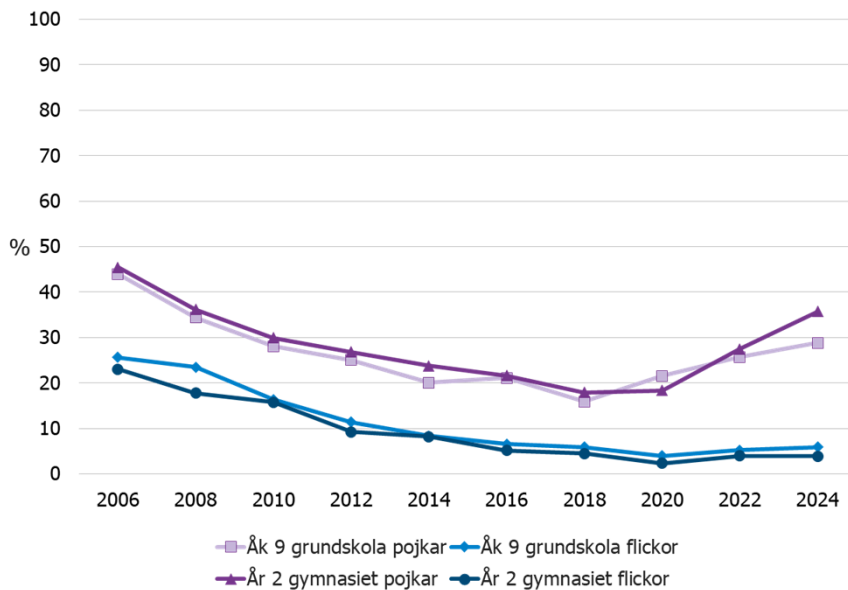
Fler ungdomar mår dåligt av sitt spelande

Fram till 2018 års mätning har andelen minderåriga elever som satsar pengar på spel under det senaste året minskat tydligt i samtliga grupper. Från 2006 till 2018 minskade andelen successivt från ungefär 45 procent av pojkarna respektive 25 procent av flickorna till omkring 18 procent av pojkarna respektive omkring 6 procent av flickorna. Vid de senaste mättillfällena syns en avmattande trend bland flickorna, medan andelen minderåriga pojkar som spelar om pengar istället har ökat markant. Genomgående syns en tydlig skillnad mellan flickor och pojkar, då pojkarna i samtliga mätningar ligger på betydligt högre nivåer. Det finns däremot ingen betydande skillnad mellan årskurserna över tid.

I 2020 års mätning inkluderade frågeexemplet även så kallade loot-lådor⁵, vilket kan förklara en del av den uppåtgående trenden. I årets mätning är det framför allt i gruppen gymnasieskolepojkar som spelandet om pengar har ökat. Sedan 2022 års mätning har andelen ökat från 29 till 36 procent, jämfört med grundskolepojkarnas ökning från 26 till 29 procent. Andelen minderåriga flickor som har satsat pengar på spel är 6 procent i grundskolan och 4 procent i gymnasieskolan, vilket inte har förändrats nämnvärt sedan 2014.

⁵ Loot-lådor förekommer oftast i dator- och tv-spel, där den som spelar kan köpa virtuella paket utan att veta i förväg vad dessa innehåller.

Figur 12. Andel minderåriga elever som har satsat pengar på spel under de senaste 12 månaderna

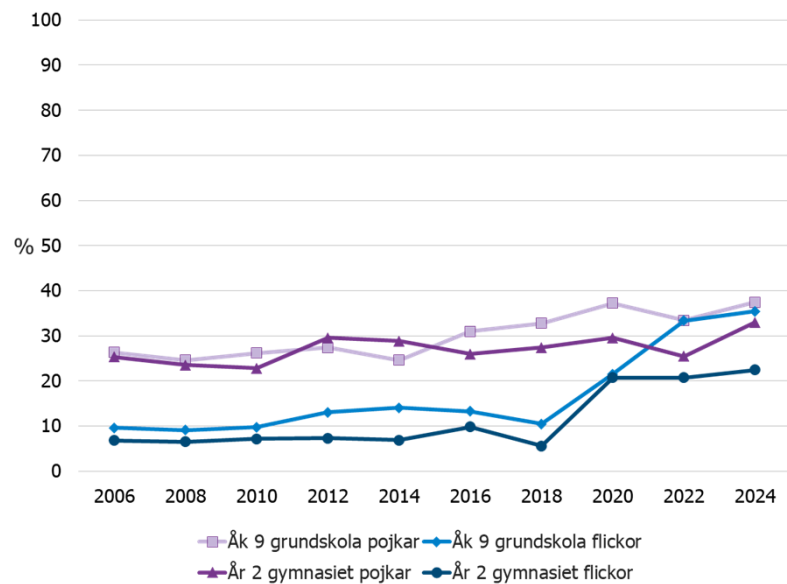

Notera: Under åren 2006–2018 ställdes frågan ”Har du någon gång under de senaste 12 månaderna köpt lotter eller satsat pengar på spel? (Trisslott, bingo, lotto, kasinospel, poker, tips, spel på hästar eller liknande)”. År 2020 ändrades frågan till: ”Har du någon gång under de senaste 12 månaderna satsat pengar på spel? (Exempel: kasinospel, pokerspel, spelautomater, loot-lådor, tips, lotter, vadslagning eller liknande)”.

Ytterligare en negativ utveckling är att andelen som upplever problem till följd av sitt spelande har ökat kraftigt sedan frågor om detta började ställas år 2006. Fram till 2018 har flickornas spelrelaterade problem legat på betydligt lägre nivåer än pojkarnas. Sedan 2018 har det dock skett en markant ökning bland flickorna, särskilt i grundskolan. Pojkarnas spelrelaterade problem har också ökat, men i en lägre takt. Sedan 2016 är andelen pojkar som upplever spelrelaterade problem högre i grundskolan än i gymnasieskolan. I årets mätning har spelrelaterade problem ökat något i samtliga grupper jämfört med år 2022. År 2024 uppger mer än var tredje grundskoleelev att de haft problem av sitt spelande. Även var tredje gymnasieskolepojke upplever problem, medan andelen är något lägre bland gymnasieflickorna.⁶

⁶ Observera dock att bastalet för flickor är betydligt lägre än för pojkar, vilket kan påverka hur mycket andelar ”hoppas” från en mätning till en annan.

Figur 13. Andel elever som har haft problem med sitt spelande under de senaste 12 månaderna

Notera: Figuren avser andelen elever som uppgett att de under de senaste 12 månaderna försökt minska sitt spelande, känt sig rastlösa och irriterade om de inte kunnat spela, eller ljugit om hur mycket de har spelat.

Från och med 2020 års undersökning ställs frågan om eleverna får lov att satsa pengar på spel för sina föräldrar. Generellt uppger majoriteten av eleverna att deras föräldrar inte tillåter detta och andelen har ökat något i årets mätning. En större andel flickor än pojkar, och en större andel grundskoleelever än gymnasieskoleelever, uppger att de *inte* får lov att satsa pengar på spel för sina föräldrar. Många av eleverna uppger dock att de *inte vet* om de får lov att satsa pengar på spel, men denna andel har minskat tydligt sedan förra mätningen. I årets mätning uppger 72 procent av grundskoleflickorna respektive 65 procent av grundskolepojkarerna att de *inte* får satsa pengar på spel för sina föräldrar. Motsvarande andelar för gymnasieskoleeleverna är 66 procent bland flickor och 52 procent bland pojkar.

Kriminalitet och utsatthet för brott

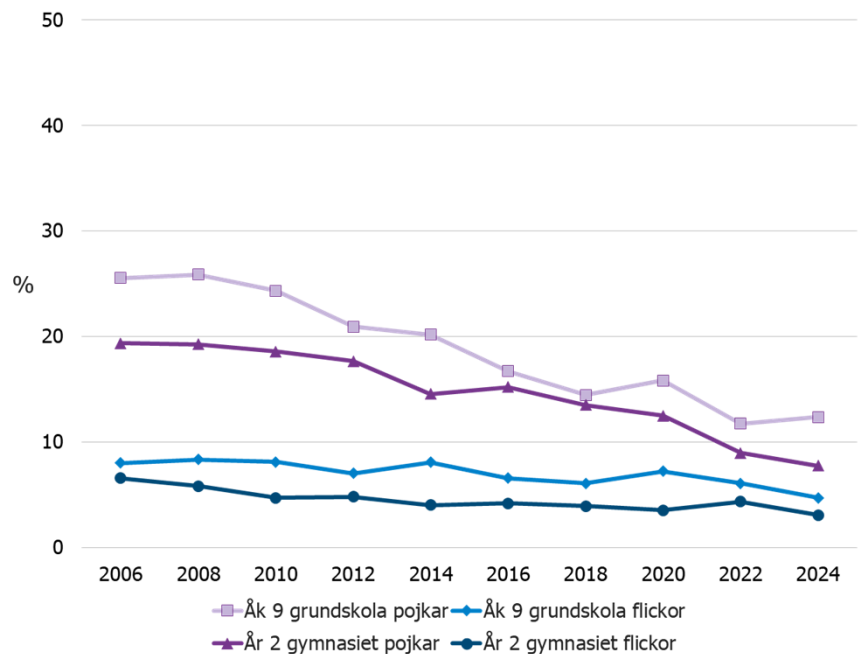
- ❖ Allt färre pojkar begår brott – över tid närmar de sig flickornas nivåer.
- ❖ Andelen pojkar som snattat eller stulit har ökat sedan 2022.
- ❖ Utsatthet för hot, rån, stöld och misshandel har minskat sedan mätningens början.
- ❖ Flickor är mer utsatta för sexualbrott än pojkar.
- ❖ Utsatthet för sexuellt tvång har minskat sedan 2020.
- ❖ Anmälningsbenägenheten för stöld och rån minskar.

Pojkars brottslighet minskar tydligt över tid

Sammanfattningsvis fortsätter flickor och pojkar att närma sig varandra i självrapporterad brottslighet, vilket framför allt beror på en minskad brottslighet bland pojkar. Betydande skillnader mellan pojkar och flickor finns dock fortfarande kvar gällande allvarligare brott, med pojkar på betydligt högre nivåer.

Andelen elever som uppger att de använt hot eller våld har minskat över tid och är nu nere på historiskt låga nivåer. Särskilt tydligt är detta bland grundskolepojkarna, där andelen minskat från 26 procent år 2006 till 12 procent i årets mätning. Bland gymnasieskolepojkar har andelen minskat från 19 procent till 8 procent under samma tidsperiod. Motsvarande bland flickor i årets mätning är 7 procent i grundskolan respektive 3 procent i gymnasieskolan.

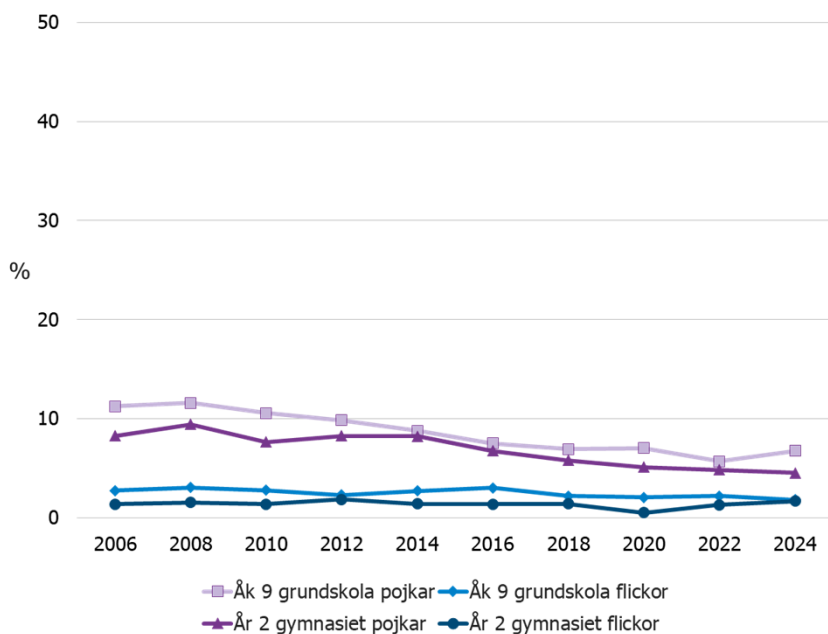
Figur 14. Andel elever som har använt hot eller våld under de senaste 12 månaderna

Notis: Figuren avser andelen elever som använt hot eller våld avser andelen elever som uppgett att de under de senaste 12 månaderna har gjort något av följande: tvingat någon att ge dem pengar eller något annat värdefullt; med avsikt slagit någon så att de tror eller vet att personen behövde sjukvård; burit vapen.

Även andelen elever som uppger att de begått allvarliga egendomsbrott har minskat över tid, även om trenden har avmattats under senare år. Den tydligaste förändringen över hela tidsperioden 2006–2024 är bland pojkar, där andelen minskat från 12 procent till 7 procent i grundskolan och från 9 till 5 procent i gymnasieskolan. Jämfört med 2022 har dock andelen allvarliga egendomsbrott ökat något bland grundskolepojkarna samt gymnasieskoleflickorna i årets mätning.

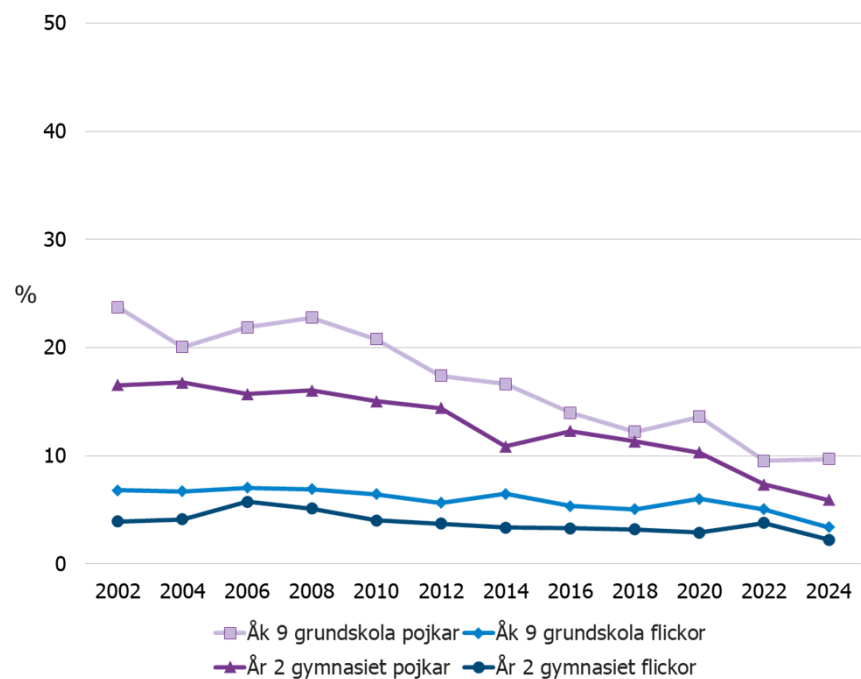
Figur 15. Andel elever som har begått allvarliga egendomsbrott under de senaste 12 månaderna

Notera: Figuren avser andelen elever som uppgett att de under de senaste 12 månaderna har stulit en moped, motorcykel eller bil eller gjort inbrott i en bil, affär, kiosk eller annan byggnad.

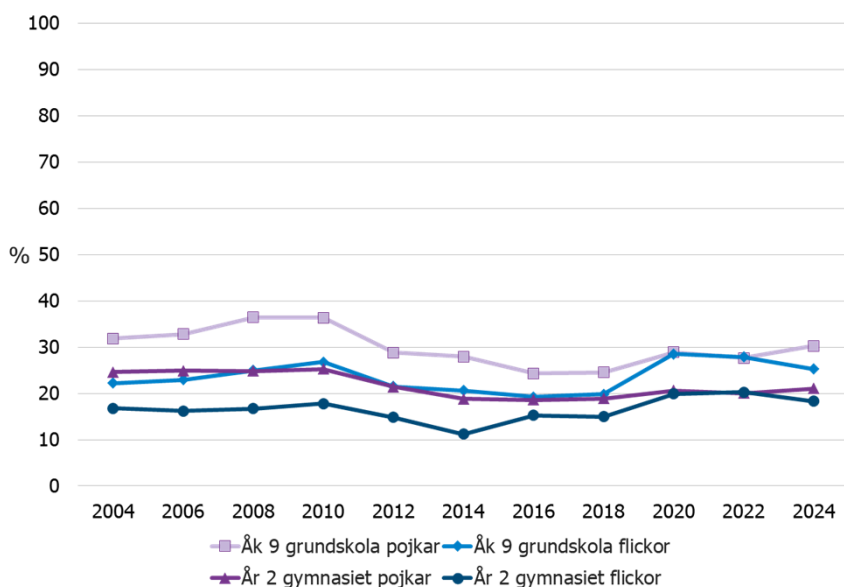
I undersökningen ingår även frågan om eleverna har burit vapen under de senaste tolv månaderna, där kniv och knogjärn ges som typexempel. Andelarna har minskat stadigt över tid i båda årskurser och är i årets mätning de lägsta någonsin. Från 2002 till 2024 har andelen som burit vapen sjunkit från 24 till 10 procent bland grundskolepojkena, från 7 till 3 procent bland grundskoleflickorna, från 17 till 6 procent bland gymnasiepojkena och från 6 till 2 procent bland gymnasieflickorna.

Figur 16. Andel elever som har burit vapen under de senaste 12 månaderna

Andelen elever som har snattat eller begått ringa stöld är däremot relativt konstant under mätperioden 2004–2024, även om skillnaden mellan pojkar och flickor har minskat över tid. I förra mätningen syntes snarare mer av en årskursskillnad. Jämfört med den senaste mätningen har dock andelen ökat bland pojkar med några enstaka procentenheter, medan den har minskat bland flickor i ungefär samma utsträckning. I årets mätning uppger 30 procent bland grundskolepojkena och 25 procent bland grundskoleflickorna att de snattat eller begått ringa stöld. Motsvarande i gymnasieskolan är 21 procent bland pojkarna respektive 18 procent bland flickorna.

Figur 17. Andel elever som har snattat eller begått ringa stöld under de senaste 12 månaderna

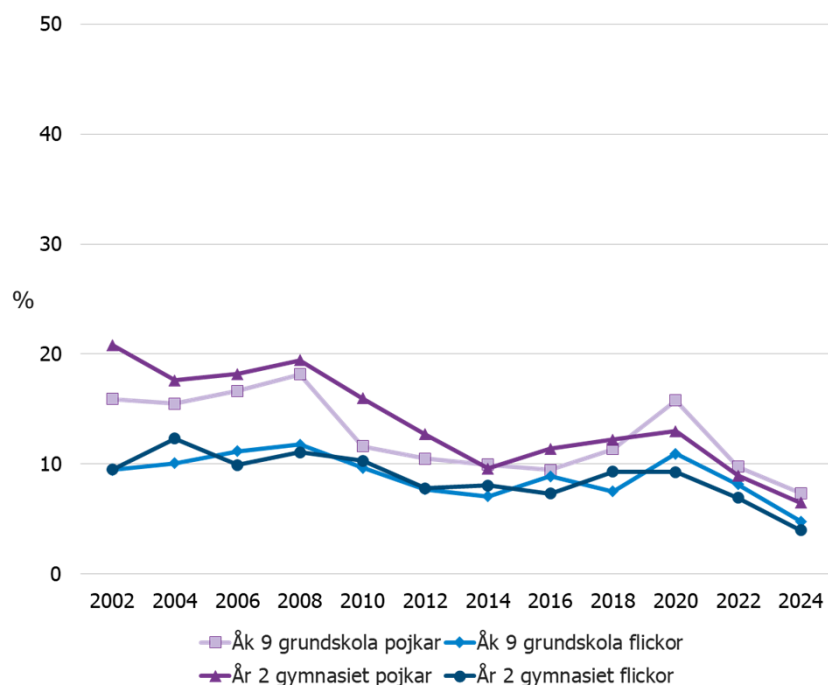
Notera: Figuren avser andel elever som uppgett att de under de senaste 12 månaderna har snattat, stulit ur någons ficka, eller stulit något annat som inte efterfrågats i enkäten. Allvarliga egendomsstölder exkluderas.

Utsattheten för allvarliga hot, stöld och misshandel minskar över tid

Andelen elever som uppger att de känt sig allvarligt hotade har minskat över tid och är nu nere på mätperiodens lägsta nivåer. Trenden är särskilt tydlig bland pojkar, vilket har jämnat ut de tidigare skillnaderna mellan pojkar och flickor. I årets mätning är andelen som känt sig allvarligt hotade i grundskolan 7 procent bland pojkarna respektive 5 procent bland flickorna. Motsvarande för gymnasieskolan är 7 procent av pojkarna och 4 procent av flickorna.

Ifråga om var eleverna blev utsatta för allvarliga hot uppger majoriteten av eleverna att händelsen inträffade utanför skolmiljön.⁷ Däremot uppger 16 procent av grundskoleeleverna och 11 procent av gymnasieeleverna att händelsen inträffade i skolan eller på skolgården.⁸

Figur 18. Andel elever som har känt sig allvarligt hotade under de senaste 12 månaderna

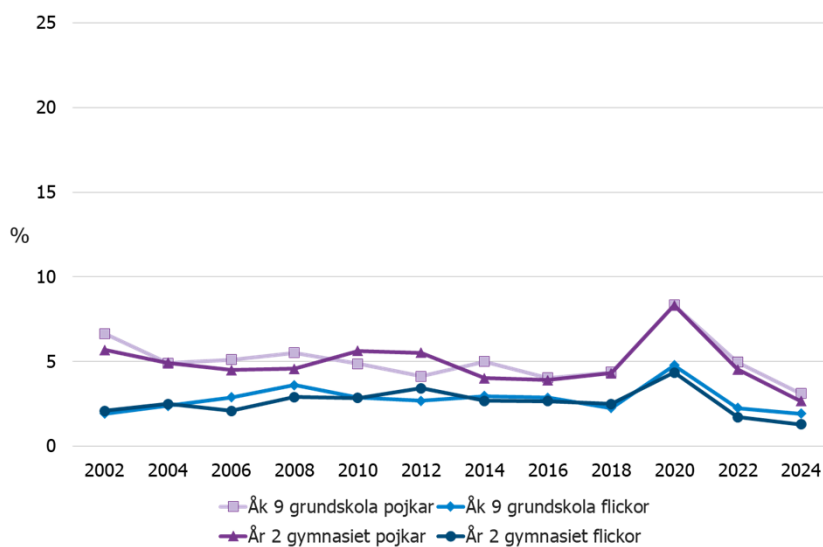
⁷ I 2024 års undersökning fick elever som blivit utsatta för brott en följdfråga om var händelsen inträffade den senaste gången, med svarsalternativen; i skolan eller på skolgården; i hemmet; i någon annans hem; i kollektivtrafiken; på internet; någon annanstans.

⁸ Det är viktigt att komma ihåg att frågorna om platsen för var den senaste händelsen inträffade besvaras av relativt få elever. Exempelvis är det endast 414 grundskoleelever respektive 276 gymnasieskoleelever som har *både* uppgett att de känt sig allvarligt hotade det senaste året *samt* på vilken plats det skedde. För vissa andra brott är bastalet ännu mindre.

Andelen elever som uppger att de utsatts för rån har legat på en jämn nivå under perioden 2002–2018, men ökade kraftigt år 2020. I de senaste två mätningarna har andelarna minskat i samtliga grupper för att i årets mätning vara de lägsta som har uppmätts, med 1–2 procent bland flickor och 3 procent bland pojkar i båda årskurserna. Över hela mätperioden har andelen som uppger att de utsatts för rån generellt varit högre bland pojkar än bland flickor, men skillnaden har blivit mindre i årets mätning.

I regel har elever inte blivit rånade i skolmiljön. Det flesta elever som blivit rånade uppger att den senaste händelsen inträffade på en ospecificerad plats, medan näst flest uppger att händelsen inträffade i kollektivtrafiken. Bland flickor i grundskolan är det 20 procent som uppger att rånet skedde i skolmiljö, medan motsvarande är 14 procent bland grundskolepojkar respektive 6–7 procent bland gymnasieeleverna.

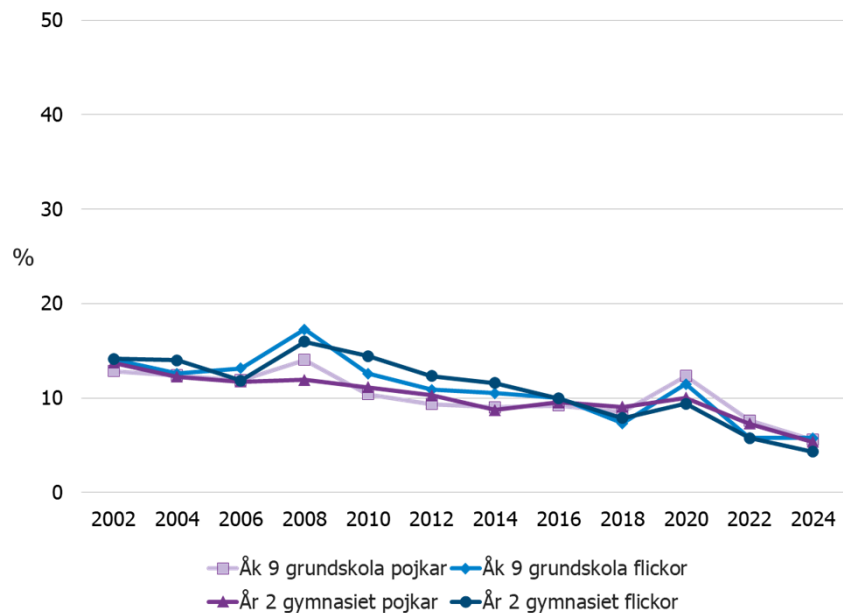
Figur 19. Andel elever som har blivit utsatta för rån under de senaste 12 månaderna

Andelen elever som uppger att de blivit bestulna har minskat tydligt över tid i samtliga grupper. År 2008 och 2020 syntes tillfälliga toppar, medan det i årets mätning syns historiskt låga andelar. År 2024 är andelen som blivit bestulna 6 procent bland grundskoleeleverna respektive 4–5 procent bland gymnasieeleverna.

Även när det gäller stöld uppger majoriteten av eleverna att händelsen inträffade utanför skolmiljön. Men 27 procent av grundskoleeleverna respektive 16 procent av gymnasieeleverna uppger att händelsen inträffade i skolan.

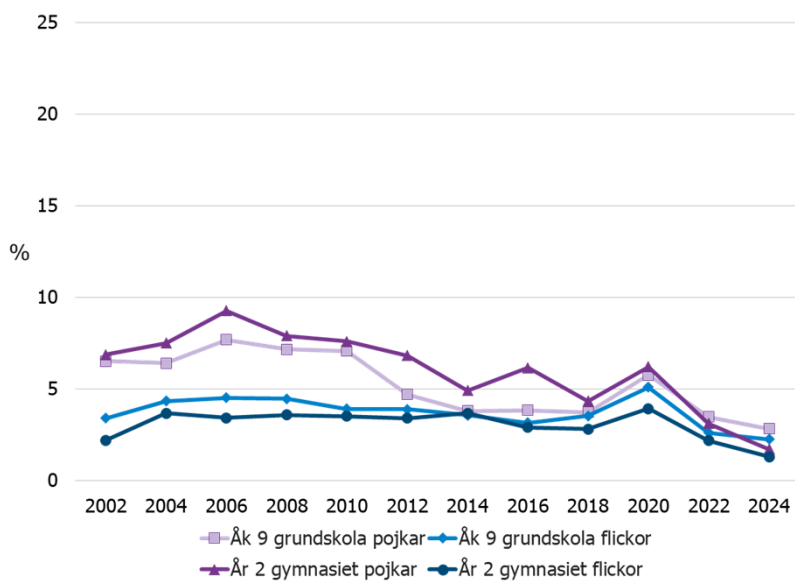
Figur 20. Andel elever som har blivit bestulna under de senaste 12 månaderna

Andelen som uppger att de blivit misshandlade har också minskat över tid. Denna trend syns i alla grupper, men är mest tydlig bland pojkarna. År 2006 uppgav omkring 9 procent i gymnasieskolan respektive 8 procent i grundskolan att de har blivit misshandlade, medan motsvarande har sjunkit till 2–3 procent i årets mätning. Det är också värt att notera att skillnaderna mellan pojkar och flickor har minskat under mätperioden. Från 2002 till 2010 blev pojkar utsatta för misshandel i betydligt högre grad, men sedan 2018 är skillnaden ytterst knapp.

Ifråga om var eleverna blivit utsatta för misshandel har de flesta incidenter inträffat utanför skolmiljön. Däremot uppger 40 procent av grundskolepojkarna och 32 procent av grundskoleflickorna att händelsen inträffade i skolan eller på skolgården. Bland gymnasieeleverna är motsvarande siffra 14–15 procent.

Figur 21. Andel elever som har blivit utsatta för misshandel under de senaste 12 månaderna

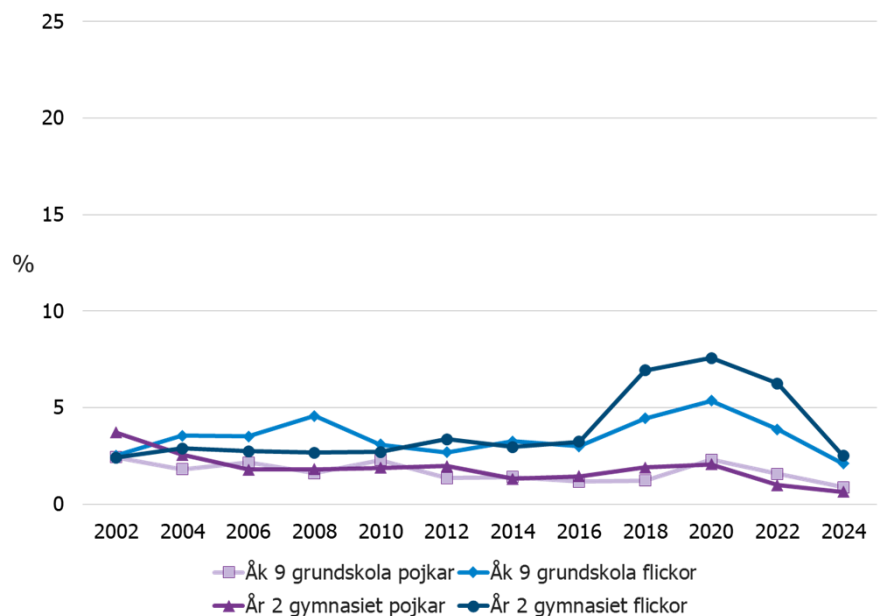

Flickor är mer utsatta för sexuella handlingar mot sin vilja än pojkar

Den negativa utvecklingen från 2016 till 2020, med en tydlig ökning av flickor som uppgett att de har blivit tvingade till sex, har nu vänt. I årets mätning har andelarna minskat ytterligare något sedan förra mätningen. Skillnaden mellan flickor och pojkar kvarstår, om än knapp: 3 procent av flickorna och 1 procent av pojkarna uppger att de har blivit tvingade till sex under det senaste året.

En majoritet av eleverna som blivit tvingade till sex uppger att händelsen inträffade i någon annans hem. Näst vanligast i gymnasieskolan är att händelsen inträffade i elevens eget hem, medan grundskoleeleverna har uppgett en ospecificerad plats. Få elever uppger att de blivit tvingade till sex i skolmiljö, men 18 procent av grundskolepojkarna som har blivit utsatta uppger att den senaste händelsen inträffade i skolan eller på skolgården.⁹

Figur 22. Andel elever som har blivit tvingade till sex under de senaste 12 månaderna

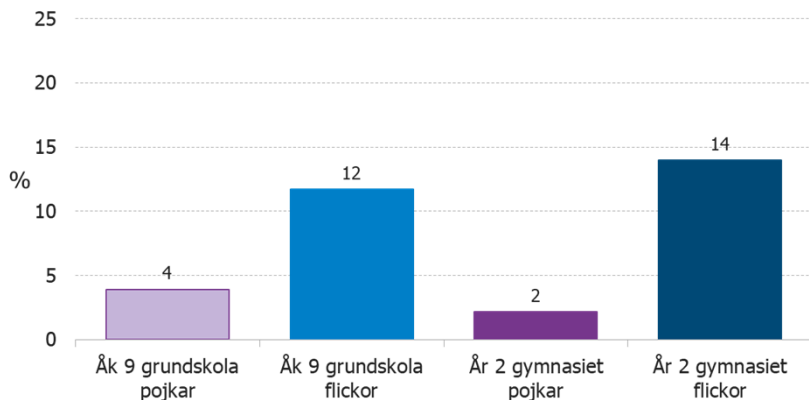

⁹ Observera att 18 procent av grundskolepojkarna utgörs av 5 individer.

I syfte att fånga upp förekomsten av sexuella ofredanden har frågan om elever blivit utsatta för sexuella handlingar mot sin vilja tillkommit i årets undersökning.¹⁰ Det är vanligare bland flickor att ha blivit utsatt för sexuella handlingar mot sin vilja, jämfört med pojkar. År 2024 uppger 14 procent av flickorna i gymnasieskolan respektive 12 procent bland flickorna i grundskolan att de har utsatts. Motsvarande bland pojkar är 4 procent i grundskolan och 2 procent i gymnasieskolan.

Ifråga om platsen där eleverna blivit tvingade till sexuella handlingar mot sin vilja uppger de flesta att den senaste händelsen inträffade i någon annans hem. Bland pojkar är det dock 47 procent i grundskolan respektive 28 procent i gymnasieskolan som uppger att händelsen inträffade i skolmiljön.¹¹ Motsvarande bland grundskoleflickorna och gymnasieflickorna är 7 respektive 3 procent.

Figur 23. Andel elever som blivit utsatta för sexuella handlingar mot sin vilja under de senaste 12 månaderna, år 2024

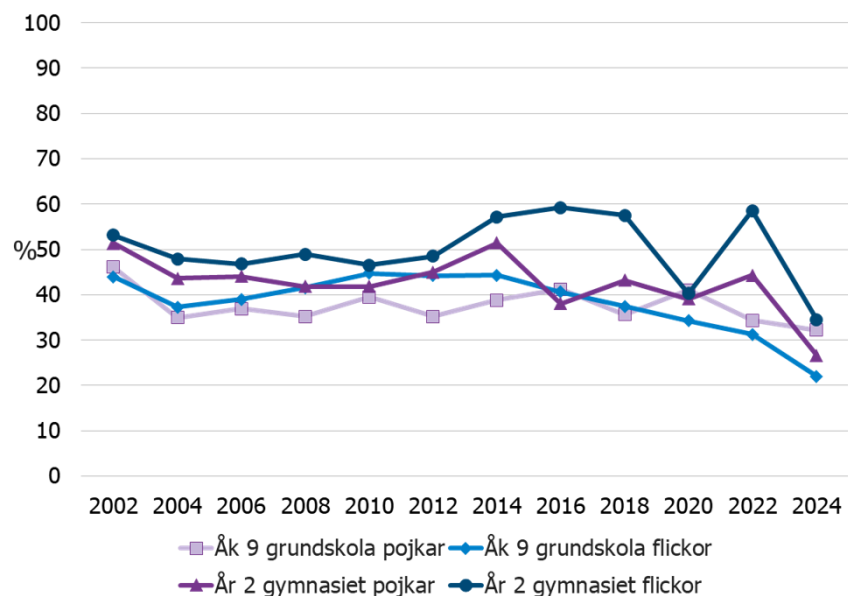
¹⁰ Frågeformuleringen i enkäten är "Har du under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för sexuella handlingar mot din vilja (t.ex. att någon tafsat eller tagit på dig på ett sexuellt sätt fast du inte ville)?"

¹¹ Observera att 47 procent av grundskolepojkar utgörs av 61 individer och 28 procent av gymnasiepojkar utgörs av 15 individer.

Anmälningbenägenheten minskar för stöld och rån

För varje typ av brott innehåller enkäten en följdfråga om den drabbade eleven har anmält de olika brotten till polis. Genomgående är tendensen att anmälningbenägenheten har minskat över tid. Extra anmärkningsvärt är att andelen som anmält stöld har sjunkit drastiskt i årets mätning jämfört med 2022: från 59 procent till 35 procent bland gymnasieflickorna och från 44 procent till 27 procent bland gymnasiepojkarna, respektive från 31 procent till 22 procent bland grundskoleflickorna och 34 procent till 32 procent bland grundskolepojkarna.

Figur 24. Andel bestulna elever som har anmält händelsen till polis

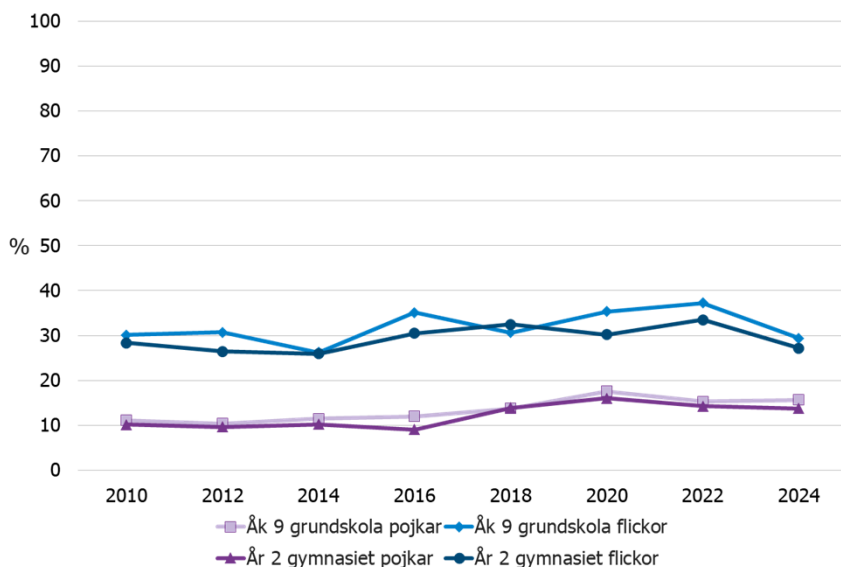
Notera: Avser andelen elever som anmält till polis att de blivit bestulna av totalt antal elever som uppgett sig blivit bestulna de senaste 12 månaderna.

Även anmälningbenägenheten bland elever som blivit utsatta för rån har minskat från 2022. I gymnasieskolan har andelen minskat från 50 procent till 45 procent bland flickorna och från 56 procent till 43 procent bland pojkarna. I grundskolan har andelen minskat från 38 procent till 30 procent bland flickorna och från 43 procent till 42 procent bland pojkarna.

Flickor känner sig mer otrygga i sitt eget bostadsområde än pojkar

För andelen elever som känner sig otrygga¹² i sitt eget bostadsområde rapporterar flickor en betydligt högre grad av otrygghet än pojkar. Däremot har otryggheten ökat något mer bland pojkarna sedan 2016. I årets mätning uppger ungefär 14 procent av pojkarna att de känner sig otrygga, vilket är ungefär i nivå med förra mätningen. Sedan 2022 har otryggheten däremot minskat bland flickorna till 27 procent i grundskolan och 26 procent i gymnasieskolan (jämfört med 37 och 34 procent).

Figur 25. Andel elever som känner sig otrygga i sitt bostadsområde

Notera: Figuren avser andel elever som uppgett att de känner sig *mycket* eller *ganska* otrygga att gå ut ensamma sent en kväll i sitt bostadsområde eller som uppgett att de *inte* går ut på kvällen av oro för att utsättas för brott.

¹²Avser andelen elever som uppgett att de känner sig *mycket* eller *ganska* otrygga att gå ut ensamma sent en kväll i sitt bostadsområde eller som uppgett att de *inte* går ut på kvällen av oro för att utsättas för brott.

Psykisk hälsa

- ❖ Andelen elever som *väldigt* ofta tycker det är riktigt härligt att leva har ökat sedan 2022.
- ❖ Andelen elever som ofta känner sig ledsna och deppiga har minskat sedan 2022.
- ❖ Flickor rapporterar genomgående sämre psykisk hälsa än pojkar.

Fler ungdomar mår bättre i årets mätning

Psykisk hälsa utgörs av flera dimensioner. I Stockholmsenkäten mäts både psykiskt *välbefinnande* och psykiska *besvär*.¹³ Dessutom mäts frånvaro av somatiska symptom genom indexet grad av god psykosomatisk hälsa. Sedan frågor om psykisk hälsa inkluderades i Stockholmsenkäten år 2004 har flickor kontinuerligt rapporterat sämre mående än pojkar. Årets mätning är inget undantag då flickor rapporterar betydligt sämre psykisk hälsa i samtliga dimensioner.

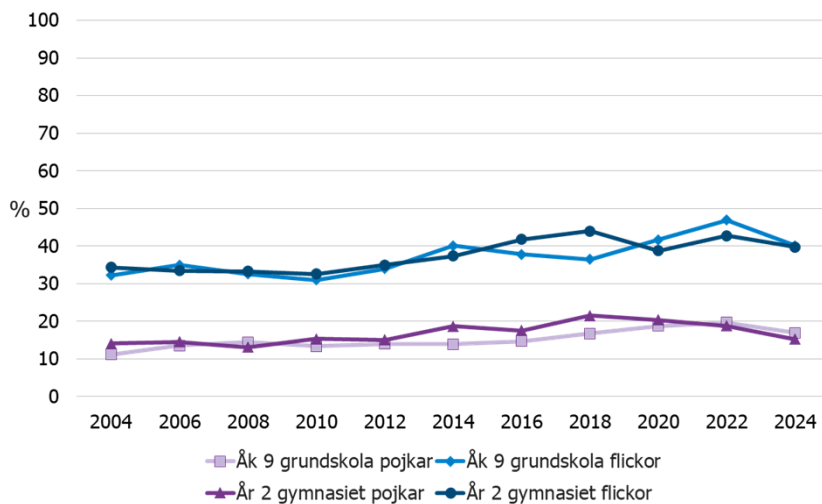
Psykiskt välbefinnande mäts i Stockholmsenkäten med frågan ”Hur ofta tycker du att det är riktigt härligt att leva?”. I början av mätperioden syns ökande andelar som svarat *ganska eller väldigt* ofta på denna fråga och år 2012 låg andelen på över 60 procent bland flickor och över 70 procent bland pojkar. Därefter har andelarna minskat fram till förra mätningen i samtliga grupper, men i synnerhet bland grundskoleflickorna. År 2022 var det endast gymnasiepojkarna som inte rapporterade historiskt låga andelar. I årets mätning syns åter en ökning av psykiskt välbefinnande jämfört med 2022, och särskilt bland grundskoleflickorna. Bland flickor i båda årskurser uppger 59 procent att de *ganska eller väldigt* ofta tycker att det är härligt att leva (jämfört med 48 procent i grundskolan respektive 57 procent i gymnasieskolan år 2022). Motsvarande bland pojkar är 70 procent i grundskolan och 68 procent i gymnasieskolan (jämfört med 65 respektive 66 procent år 2022).

En av frågorna som mäter psykisk ohälsa i Stockholmsenkäten är frågan ”Känner du dig ledsen och deppig utan att veta varför?”. Sedan mätningens början har andelarna som svarat *ganska eller väldigt* ofta på denna fråga ökat kraftigt i samtliga grupper. I förra mätningen var andelen 47 procent bland flickorna i grundskolan, den högsta andelen som någonsin har rapporterats. I årets mätning

¹³ Enligt Forte (2021) inkluderar den negativa dimensionen av psykisk hälsa i tillägg även psykiatriska tillstånd, vilket inte Stockholmsenkäten mäter.

syns dock ett trendbrott i samtliga grupper. År 2024 är andelen flickor som ofta känner sig ledsna och deppiga 40 procent i båda årskurser (jämfört med 47 procent i grundskolan respektive 43 procent i gymnasieskolan år 2022). Motsvarande bland pojkar är 17 procent i grundskolan respektive 15 procent i gymnasieskolan (jämfört med 20 respektive 19 procent år 2022).

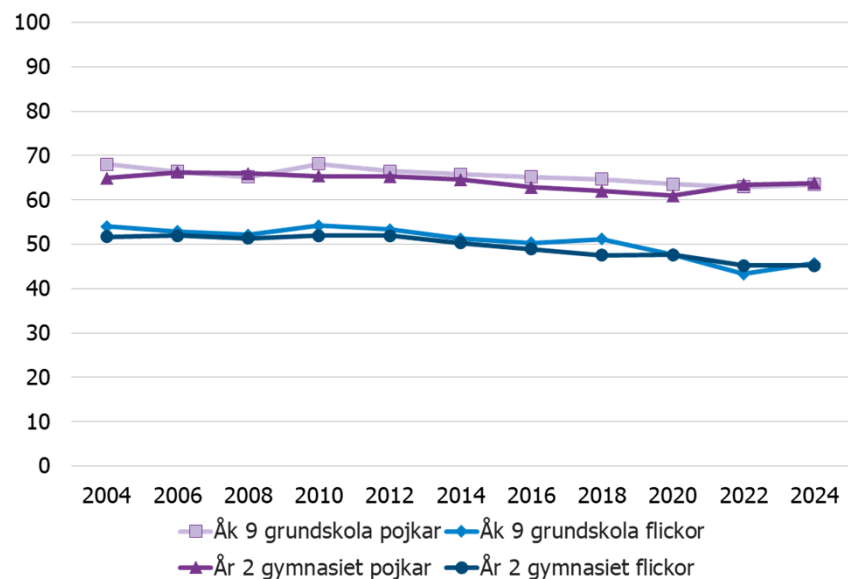
Figur 26. Andel elever som är ledsna och deppiga utan att veta varför

Notera: Avser andelen elever som uppgett att de ofta eller väldigt ofta känner sig ledsna och deppiga utan att veta varför.

Somatiska symptom på psykisk ohälsa mäts i Stockholmsenkäten med indexet *God psykosomatisk hälsa*.¹⁴ Indexvärdet löper mellan 0–100, där 100 motsvarar den högsta graden av psykosomatisk hälsa. Sedan mätningens början syns en trend mot sämre psykosomatisk hälsa bland elever i både grund- och gymnasieskolan. Flickor har konstant haft lägre värden än pojkar och skillnaden ökade 2022. I 2024 års mätning har den nedåtgående generella trenden dock avtagit och bland grundskoleflickorna har den psykosomatiska hälsan till och med ökat något. I årets mätning uppgår pojkarnas psykosomatiska hälsa till ungefär 64 indexenheter, jämfört med 63 år 2022. Motsvarande bland flickorna i båda årskurser är ungefär 46 indexenheter, jämfört med 43 i grundskolan respektive 45 i gymnasieskolan år 2022.

Figur 27. Grad av god psykosomatisk hälsa bland elever (index)

Notera: Indexvärdet löper mellan 0–100, där 100 motsvarar den högsta graden av välbefinnande. Indexet baseras på hur eleverna har besvarat följande frågor: "Hur ofta har du haft huvudvärk detta läsår?"; "Hur ofta har du dålig aptit?"; "Hur ofta har du under detta läsår haft "nervös mage"?"; "Hur ofta har du under detta läsår haft svårt att somna?"; "Hur ofta har det hänt under detta läsår att du sovit oroligt och vaknat under natten?".

¹⁴ Indexet *God psykosomatisk hälsa* är skapat med frågorna: 1. "Hur ofta har du haft huvudvärk detta läsår?" 2. "Hur ofta har du dålig aptit?" 3. "Hur ofta har du under detta läsår haft "nervös mage" (t ex magknip, magkramp, orolig mage, illamående, gaser, förstoppning eller diarré)?" 4. "Hur ofta har du under detta läsår haft svårt att somna?" 5. "Hur ofta har det hänt under detta läsår att du sovit oroligt och vaknat under natten?"